

folk/ed. Derg, 2022; 28(1)-109. sayı
DOI: 10.22559/folklor.1997

Araştırma makalesi/Research article

Kazak Folkloru Çocuk Oyunları Araştırmalarının Güncel Meseleleri

Current Issues of Kazakh Children's Games Folklore Studies

Akbota Islyambekova *
Kenjehan Matijanov **

Öz

Makalede çocuk folklorunun oluşum süreci ve oyun folkloru araştırmalarında ihmal edilen güncel meseleleri ele alınmıştır. “Çocuk folkloru” teriminin kullanılmaya başlandığı XX. yüzyıldan bu yana gelişim süreci ve oyun folkloru konularında araştırmalar yaptık. Oyun folklorunu çocuk folklorundan ayrılıp çeşitli bölümlere ayırarak araştırdık. Araştırmalarda folklor bilimciler ile etnograflar arasında tar-

Geliş tarihi (Received): 9-10-2021 – Kabul tarihi (Accepted): 9-01-2022

Makale Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı Bilim Komitesinin AR08856460 “Ulu Bozkır Oyunları (Oyun Folkloru): Milli Oyunların Özel Kültürel Varlık Olarak Toplumsal Bilinci Yenilemedeki Hizmeti” adlı Karşılıksız (grant) Finanse Edilen Proje kapsamında hazırlanmıştır. (The article was prepared within the scope of the Grant Funded Project of the Scientific Committee of the Ministry of Science and Education of the Republic of Kazakhstan AR08856460 “Great Steppe Games (Game Folklore): The Service of National Games in Renewing Social Awareness as a Special Cultural Property”).

* Doktora öğrencisi (PhD student), Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi (Al-Farabi Kazakh National University) Kazakhstan. akbota.yslambek@gmail.com. ORCID 0000-0003-0987-6247

** Prof. Dr., Muhtar Avezov Edebiyat ve Sanat Enstitüsü (Muhtar Avezov Institute of Literature and Art) Kazakhstan. kmatyzhanov@gmail.com. ORCID 0000-0002-7016-0304

tışma doğuran birçok konu mevcuttur. Örnek olarak oyun folkloruna dâhil edilen eserlerin senkretizmi ile çok yönlülüğünün ayrımındaki zorluk; türlere ayırırken somut ilkelerin olmaması; çocuklardan toplanan folklor metinlerinin editör tarafından “düzeltmelere” uğraması; alanlar arası ilişki ve ortak sistemin olmaması; oyunların zamana göre değişikliğe uğraması gibi meseleler söylenebilir. Makalede Kazak çocuk oyunları folkloru araştırmalarıyla ilgili güncel meseleler incelenmiş, konuların geniş ve derin araştırılabilmesi için bu alandaki çalışmaları sistemli yürütmeye dair teklifler sunulmuştur. Makale Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı Bilim Komitesinin AR08856460 “Ulu Bozkır Oyunları (Oyun Folkloru): Milli Oyunların Özel Kültürel Varlık Olarak Toplumsal Bilinci Yenilemedeki Hizmeti” adlı Karşılıksız (grant) Finanse Edilen Proje kapsamında hazırlanmıştır. Hazırlanan bu proje tamamlanmış ve yayın aşamasındadır. Bu makalede Kazak çocuk oyunlarının kültürel yaşamdaki izleri ve kültürel değer yargılarının oyunlar üzerinden öğretilmesi incelenmiştir. Aynı zamanda güncel çocuk oyunlarının kültürel çözümlemesi yapılmış ve gelecekte çocuk oyunlarının kültürel değer yargılarının öğretilmesinde ne kadar etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, Kazak halkının çocuk folklorundaki yapılması gerekleri tespit etmiş ve bu tespitler üzerinden çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: *Çocuk folkloru, oyun folkloru, millî eğitim, etnografya, millî değerler*

Abstract

The article is devoted to the actual problems of children’s folklore formation, namely those that are not considered in the study of game folklore. Starting from the twentieth century, when the term «children’s folklore» was introduced, a deeper study of its development, as well as the study of game folklore began. Game folklore was divided from children’s folklore and classified into genres. However, during the research process, there were many problems that have caused discussions between folklorists and ethnographers. These include issues such as the obscurity of works covered by game folklore; lack of clarity in the classification of genres; correction of children’s folklore texts by editors; lack of intersectoral links and a common system; changing games to a modern way. The article analyzes these problems, gives recommendations for in-depth study of the topic, development of this direction. This Project has been completed and is in the publishing phase. In this article, the traces of Kazakhchildren’s games in cultural life and the teaching of cultural value judgments through games are examined. At the same time, a cultural analysis of current children’s games are in teaching cultural value judgments in the future. The study determined the requirements of Kazakh people in children’s folklore and suggested solutions based on these determinations.

Keywords: *Children’s folklore, game folklore, national education, ethnography, national values*

Giriş

Folklor bir halkın karakteristik özelliklerini, kültürel ve manevi birliğini gösteren en önemli faktörlerden biridir. Halk eserleri içinde folklor biliminin özel bir araştırma alanı olan çocuk folkloru, araştırmacıların oldukça ilgisini çekmektedir. Çocuk folkloru yetişkinler folkloru ile sıkı ilişkilidir ve yetişkinler folkloru gibi süreçlerden geçmektedir. Hatta yetişkinler folkloru ile çocuk folklorunda ortak olan atasözleri, şarkılar, bilmeceler ve oyunlar gibi türler vardır.

XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başlarında çocuk folkloru kavramını bilim sahasında kullanan, sistemli bir şekilde toplayıp, araştırmaların temelini atan bir bilimadamı olarak G.S.Vinogradov'un çalışmalarını özellikle belirtmek gerekir. Vinogradov'un toplayıp yayınladığı eserleri arasında Rusya'daki çeşitli halklar ile birlikte, Kazak çocuk oyunlarının da örnekleri vardır. Çalışmalarında çocukların günlük yaşamlarını yakından inceleyip yaşamlarının tümünü kapsayacak şekilde yansıtmaya özen göstermiştir. Çocuk folkloruna çocukların kendilerinin çıkarıp, söyledikleri eserleri dahil ederek, "nazlandırma" folklorunu "ana şiiiri" adında bir tür olarak sayar. Daha sonra bu alanın sistemli araştırmanın metodolojisini yapan O.İ.Kapitsa çocuk folkloruna çocukların kendilerinin çıkardığı eserlerle birlikte, yetişkinlerin çocuklara ithafen çıkardığı eserlerin de dâhil edilebileceğini ispatlamıştır. Böylece, çocuk folkloru kavramının sahası genişlemiş, folklor biliminin ayrı bir alanı hâline gelmiştir. Yani, O.İ.Kapitsa'nın yaptığı sınıflandırma kendini ispatlamış oldu. Onun araştırmalarını geçen yüzyılın ortasında V.P.Anikin tamamlayarak, devam ettirmiştir. Çocuk folklorunun içerisinde önemli bir yere sahip olan çocuk oyunları ayrı bir alan olarak değerlendirilmesi ve sistemli şekilde araştırılmaya başlaması da bu dönemde olmuştur. Ancak oyun folklorunun ayrı değerlendirilmesi, ayrı araştırılması sürecince bilimadamları arasında hâlâ tartışmalar ortaya çıkmakta, çeşitli eserlerde çeşitli farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Çünkü çocuk oyunu sadece folklor bilimi ve edebiyat biliminin değil, pedagoji, etnografya, psikoloji, antropoloji, linguistik gibi alanlar arası bilimlerin de ortak konusudur. Bu bağlamda, her bilim alanı kendi özelliklerine göre araştırma yürütüp, oyun folklorunu toplayıp, araştırırken alanlar arası ilişkilendirme ve zamana göre oyunların çeşitlenmesi gibi hususlar yeterince dikkate alınmaktadır (Çerednikova, 2002: 96).

Çocuk oyunları folklorunun araştırılması konusundan bahsetmeden önce genel olarak oyun kavramının oluşumuna değinmemiz gerekir. İlk olarak oyun eyleminin felsefi temelini bilimsel bakımından ele alan K.Gross, G.Spenser, İ. Heyzing, İ. Kant, V. Vundt, F. Şiller, K. Büller, V. Frige, R. Van der Koey, V. Demin, M. Kagan, K. İsupov gibi bilimadamları oyun teorisinin oluşumu ve gelişimini, oyunun sosyal yönünü tespit etmiş, oyunun çocukların hayal ve düşünme kabiliyetlerine olumlu etki ettiğini ortaya koymuşlardır. Oyun hakkındaki felsefi görüşler dünya kültür tarihi ile çok alakalıdır. Erken çağlardaki Helen ve Roma halkları döneminde bile oyun, çocukları eğitme aracı olarak görülmüş, savaşçı yetiştirme geleneğinde kendine yer bulmuştur. Oyun yoluyla genç nesle savaş sanatı öğretilmiş, kültür ve edebî sanatlar aktarılmıştır. Gençlerin oyun aracılığıyla eğitimine büyük önem verilmiştir. Örneğin, o dönemde yaşamış olan Yunan düşünürleri Heraklit ve Platon oyunu felsefi açıdan incelemiş ve ortaya koydukları görüşlerle birbirlerini tamamlamışlardır. Heraklit oyunu

sonsuz bir alem olarak değerlendirirken, Platon kendisinin “Devlet” adlı eserinde gençler için hayatta gerekli olacak faaliyetleri öğretici bir araç, hayat, trajedi, duygu ve evrensel bir alem olarak değerlendirmiştir. Antik çağ düşünürleri oyunu insan ile hayat arasındaki iletişim olarak yorumlamaktadırlar. Çünkü, felsefe “varlığı bölümlere, parçalara ayırarak değil, bir bütün olarak ele almaya, bu yöntemle her şeyi, genel kuralları açıklamaya çalışır”. Bu yorumlardan oyun kavramının manasının derinliğini, folklor ile ilişkisinin felsefi yönünü anlamak zor değildir (Teylor, 1989: 130).

XVII. – XX. yüzyıllarda oyun eylemi hakkında yeni görüşler ve yorumlar ortaya çıktı. K.Gross, insanlar ile hayvanların oyunlarında genetik olarak gelen içgüdünün etkisi olduğu söyler ve insanlarla hayvanların gelecek hayatlarında ihtiyaç duyacakları becerileri oyun aracılığıyla kazandıkları düşüncesini öne sürer. Ancak G.Spenser, oyunun çocukların bünyesindeki enerjinin etkisiyle ortaya çıktığını söyler. Bu felsefi görüş ve yorumlar ışığında oyunun eski çağlardan beri insan hayatında önemli bir faaliyet, bir beceri olduğunu anlıyoruz. Bunlarının hepsinin oyun folklorunun oluşumuna katkı sağladığı açıkça ortadadır (Teylor, 1989: 135).

Çocuk oyunları konusundan bahsetmeden önce “oyun” kavramının kökenine bakılmalıdır. Ünlü bilimadamı E.A.Pokrovskiy “çocuk oyunları” adlı eserinde her halkın “oyun” sözüne farklı anlamlar yüklediğini yazmıştır. Örneğin, eski Yunanistan’da çocuklara has hareketler manasında, Yahudilerde ise şaka ve gülme manasında kullanılmaktadır. Eski Roma’da “ludo” sevinç ve bayram anlamında kullanılır. Almanlarda ise özel mutluluk basit hareketler için kullanılmaktadır. Bütün Avrupa dillerinde “oyun” sözü öncelikle, ağır çalışma gerektirmeyen insan faaliyeti, diğer taraftan özel mutluluk ve zevk veren geniş anlamlı bir kavramı ifade eder. Bu şekilde E.A.Pokrovskiy’in düşüncesine göre “oyun” çocukların basit savaşçı olduğu oyundan başlayarak, tiyatro sahnesindeki karakterlerin oyununa kadar geniş kapsamlı bir kavramdır (Pokrovskiy, 1994: 2)

Kazak halkında oyun kavramının arka planında bütün halk folkloru, yani sadece sözlü edebiyatı değil, geleneği, günlük yaşamı, inançları kapsar. Hatta halkımızın eski şiirlerinin, epos ve liro-eposlarının hangisine bakarsak bakalım, orada millî oyunlar hakkında birçok bilgiye rastlamamız mümkündür. Şiirlerin ana karakterleri olan geleceğin ülkesini savunacak kahraman, savaşçı, halk lideri oyun oynarken görünür. O oyun yoluyla öğrenerek, kendisinin doğal yeteneklerini geliştirir. Halk, oyuna özel bir önem vermiştir. Bu nedenle halk, oyunu sadece gönül eğlendirecek bir eğlence olarak görmemiştir. Halk oyunları nesilden nesle, büyükten küçüğe miras olarak devam etmiş ve halkın geleneksel geçim kaynakları ile kültürel sanat yaşamının genel yansıması olmuştur. Tabii ki, oyun sanat olarak edebiyat ve kültürün çeşitli türleriyle etkilemiş, karışmış ve birbirini tamamlayarak, zenginleşmiştir. Halkın sözlü eserlerinde oyunu bir eğitim aracı olarak gördüğü ve bunların gençlerin düşündürme özelliğinin geliştirilmesine yol açtığına değinilir. Ünlü bilimadamı E.Sağındıkov araştırmalarında oyunun sadece genç insanın beden gücünü artırıp, atiklik, çeviklik, nişancılık gibi özellikler kazandırmakla kalmadığını, gençlerin zihinsel açıdan yetişip olgunlaşmasına katkı sağlayacağını yazmıştır. Gerçekten de oyun yüzyıllar boyu toplumsal eğitim görevini yapmaktadır (Sağındıkov, 1991: 5)

Abay Kunanbayulı bir sözünde “İnsan annesinden doğduğunda akıllı değildir; duyup, görüp, dokunup, tadıp tecrübe ederek dünyadaki iyiyi, kötüyü tanır, bu şekilde bildiği, gördüğü çok olan insan bilgili olur” (Kunanbayulı, 2020: 73) der. Abay’ın bu düşüncesinin oyunla da ilgili olduğu aşikârdır. Bundan da oyunun, halk eğitimindeki büyük rolünü açıkça görmekteyiz. Bununla birlikte oyun kavramı sadece folklor biliminin değil, etnografya alanının da araştırma sahasındadır. Bu nedenle oyun kavramına tek taraflı bakmak yanlış olacaktır.

Kazak halkı için millî oyunların ortaya çıkış tarihi çok eskilere dayansa da, çocukların iç dünyasını bağımsız şekilde ele alan, “çocuk folkloru” XX. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Çocuk folkloruna ilk dikkat çeken Rus pedagog bilimadamı K. D. Uşinskiy olmuştur. Böylece çocuk folkloruna önem verilmeye başlanmış ve yukarıda zikredilen G.S.Vinograd ile O.İ.Kapitsa gibi bilimadamları çocuk eserlerini toplayıp, yoğun şekilde araştırma yapmışlardır. Hatta 1928 yılında O.İ.Kapitsa idaresinde SSCB halkları çocuk folklorunun örneklerini toplayan özel komisyon da kurulmuştur. Bu komisyonun üyeleri Kazakistan bölgesinde de çalışmalar yürütmüştür. Çalışmaların sonucunda önemli miktarda SSCB halklarının manevi mirası yazıya geçirilmiştir. Ancak bu çalışmalar sırasında Kazak çocuklarının eserleri sistemli şekilde toplanıp, araştırılmamıştır. Bu da çocuk oyunlarını araştırmada bazı zorluklar doğurmaktadır. Bununla birlikte değerli çalışmalar sonucunda sonraki yıllarda bu alan sistemli şekilde düzelmeye başlamıştır (Sağındikov, 1991: 15)

Kazak çocuk oyunları araştırmacılarından biri de zamanında Kazakistan’da hizmet eden Rus bilimadamı A.Alektorov’dur. Alektorov’un “O rojdeniyiy iy vospiytaniyiy detey kiyrgiyzov, praviylah iy vlastiy rodiyeteley” (Orınbor, 1891) adlı eseri ilk yazıya geçen çocuk mirası olarak büyük öneme sahiptir. Yazar bu eserinde göçebe Kazak halkının yaşamındaki çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren büyüme dinamiğine kadar, millî oyun ve hareketlerin yeri ve çocukların sağlığı ile beden gelişiminde halk oyunlarının fonksiyonunu anlatmıştır. Bunların hepsi oyun folklorunun başlangıcıydı (Matijanov, 2008: 16).

Bunun gibi, oyun folkloru halkımızın genel manevi mirası ile iç içe geçmiş özel bir fenomen kapsamında bütün folklor örneklerinin kesiştiği bir örnek olarak eskiden toplanan mirasların hepsinde görülmektedir. Kazak folklorunun zengin hazinesinin ilk örneklerine gezginlerin el yazmalarında rastlansa da düzenli olarak toplanması, XIX. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Kazak folklorunu toplayanlar çocuk folklorunu ayrı bir tür olarak sınıflandırmaya da çocuk oyunlarının bir kısmını yazıya geçirmişlerdir. Bu çalışmaların sonucunda oyunları gruplandırma ve sistemli hâle getirme imkânı doğmuştur.

Ünlü bilimadamı A. Divayev oyunları aşağıdaki gibi üç grupta inceler: ilk oyun grubu aşiret-kavim oluşum döneminde ortaya çıkan oyunlar, ikinci grubu yani geleneksel oyunları hareketli oyunlar, üçüncü grubu ise spor oyunları olarak sınıflandırır. A. Divayev geçen yüzyılın başında yazdığı “Kazak kiyrgiyzı razvlekayuwt detey” başlıklı makalesinde: “Çocuk baş parmağını kaldırıp ona peygamberimiz ne diyor deyip gök gökyüzüne bakarak, Tanrı’dan izin istemiş” diyerek, “Beş parmak” oyunu ile parmakların adlarını öğrenir. Makalede parmak hareketleri ile çocuğu eğitip, geliştirmenin altında büyük bilgelik ve felsefi mana olduğunu söyler (Kazak Çocuk Edebiyatı Antolojisi, 1989: 120).

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren toplanmaya başlanan Kazak çocuk folklorunun örnekleri XX. yüzyılın ortasında sistemli araştırma yapılabilecek birikime ulaştı. Buna farklı yıllarda yayınlanan “Kazak çocuk şiiri antolojisi” (1977), “Kazak Çocuk Edebiyatı Antolojisi” (1980), “Evimiz Ortak, Türkümüz Ortak” (1980), “Yalan şiirler” (1980), “Kavurga” (1983), “Deve, Deve, Develer” (1985), “Asil Söz” (1986) gibi eserler, Kazakistan Cumhuriyeti Milli Bilimler Akademisi Merkez İlmî Kütüphanesinin El Yazma arşivi, M.O.Avezov Edebiyat ve Sanat Enstitüsünün El Yazma bölümünde, El-Farabi Kazak Devlet Milli Üniversitesi, Abay Almatı Devlet Pedagoji Üniversitesi, Eyalet Pedagoji Enstitüsü öğrencilerinin ekspedisyon yoluyla topladığı bilgiler eklenebilir. 1987 yılında yayınlanan “Ak Sandık, Gök Sandık” adlı eser bu bilgileri sınıflandırıp tam olarak gruplandırılan ilk hacimli çalışma olmuştur. Kazakistan bağımsız olduktan sonra da millî oyunların çocuk eğitimindeki önemine büyük değer verilmiş ve bazı eserler yayınlanmıştır. “Manevi Avuz” adlı çalışmada çocuk folkloru ayrı incelenmiş ve oyun folklorunun önemine değinilmiştir. Bu eserde bilimsel-pedagojik araştırma eserlerinde bu zamana kadar yerli-yersiz eleştirilip, çoğu durumda eskilerin kalıntısı olarak görülüp, lâıyk olduğu yere sahip olamayan geleneksel eğitimin millî yapı ve karakteri özel araştırma gerektiren karmaşık bir yapı olduğuna önem vererek, Kazak halkının geleneksel pedagojik mirası aydınların hep ilgisini çekmiştir (Babalar Sözi, 2011: 27).

Çocuk oyunları folklorunu toplayıp, sistemli hâle getirerek, türünü ve çeşitlerini tespit edip, geniş ve yoğun araştırmalar yürütme konusunda hâlâ çözüm bekleyen bazı meselelerin var olduğunu söyleyebiliriz.

Birinci olarak, dünya folklor biliminde çocuk folkloru teriminin kapsamına hangi eserlerin dâhil olduğu konusunda çeşitli düşünceler ortaya atılmaktadır. Tabi ki, folklor türlerinin arasına kesin çizgiler koymak mümkün değildir. Çünkü her bilimsel çıkarım belirli bir dayanağa sahiptir. Yani, çocukların kendilerinin çıkardığı eserler veya yetişkinlerin çocuklar için yayımladığı eserler olsa da onlar birbiriyle sıkı ilişkidir. Bunların arasına “Çin Seddi” çekmek, kesinlikle ayrı olgular olarak ele almamız mümkün değildir. Her ikisi de birbirinden ayrılmaz iki ayrı parça şeklinde fonksiyonlarını yerine getirirler. Mesela, oyun folklorunun en güzel örneklerinden olan kavurga (kuwırmaş), saymak (sanamak) oyunlarını kimin uyguladığına bağlı olarak ayrı bir şekilde değerlendirmek zordur.

İkinci olarak, ünlü folklor bilimci V. Gusev’in “Folklor Estetiği” adlı eserini esas alarak, çocuk folklorunu küçük bir dünya olarak bölerek, edebiyat bilimindeki klasik sınıflandırma ile “lirik, epik, drama” olarak sınıflandırılmasını öneren bilimadamları da vardır. Bu noktada araştırmacılar arasında fikir ayrılıkları doğuran sorular vardır. Bunların hepsi çocuk mirasının kendine has karmaşık tabiatı nedeniyle. Kesin olarak bu şekilde sınıflandırmak fikir alışverişi yapmayı gerektirecek bir meseledir (Babalar Sözi, 2011: 31).

Üçüncü olarak, Kazak çocuk oyununu sınıflandırma işi hâlâ geliştirilmesi gereken bir konudur. Yani, belirlenmesi, hâlâ çözümlenmesi gereken çok mesele vardır. Mesela, çocuk oyunlarını pedagojik açıdan araştırmacı E.Sağındıkov “eğlence, günlük yaşam oyunları, beden eğitimi, spor oyunları ve zihin oyunları” şeklinde gruplandırırken, XX. yüzyılın başında yaşayan etnograf M. Gunner, Kazak millî oyunlarını genel oyunlar; karşılaşma ve mücadele

oyunları; açık meydan oyunları; kış mevsimindeki oyunlar; tatil oyunları; at üstündeki oyunlar; atraksiyon gösterisi oyunları şeklinde sınıflandırır. Ancak çocuk folkloru araştırmacısı G.S.Vinogradov oyun folkloru türlerinin tam olarak sınıflandırılmadığını ileri sürerek, bilimadamlarının poetika ile oyun metinlerini değerlendirmekle sınırlı kaldıklarını, geleneksel çocuk terbiyesi, oyuna uyma gibi meselelere yeterince önem verilmediğini söyleyerek eleştirir. Bu düşünceye tamamıyla katılıyoruz. Halihazırda çocuk folklorunda ve oyun folklorunda incelenmesi, araştırılması gereken çok konu vardır (Sağındikov, 1991: 18).

Dördüncü olarak, oyun folkloru örneklerinin yazıya geçirilip, yayımlanırken nüshalarının büyük çoğunluğu toplayıcılar ve editörler tarafından “iç sansüre” uğrayıp düzeltilerek, mânâ yönünden değişime uğradıkları ortadadır. Bu konuda bilimadamı G.S.Vinogradov şöyle demektedir: “Araştırmacıların çocuklardan topladıkları metinleri düzeltip, redaksiyonda asıl metnin değişmesine, sonucunda da asıl anlamının çarpıtılmasına sebep olur. Böylece sonraki araştırmacıların metin hakkında da yanlış olacağı açıktır” (Çerednikova, 2002: 11).

Aslında çocukların oyun şiirleri, çocuklar için yazılan oyun metinleri, yerel ağızların sözlerini içerse de hiç değiştirmeden aslını korumak doğru olacaktır. Folklor eserlerinin önemi de budur.

Beşinci olarak, çocuk folkloru dünya çapında araştırılması gereken alan olduğu için Kazak çocuk oyunları folklorunu ilk önce Türk halklarının çocuk oyunları ile tipolojik karşılaştırmalar yapıp araştırmanın zamanı gelmiştir. Özellikle polietnik bölgelerde araştırma yaparken sürekli karşılaştırmalı analiz yapmak önemlidir. Böyle söylememizin sebebi çocukların bütün halklarda aynı oyunlarla büyüyip benzer hareket gerektiren oyunları oynamalarıdır.

Altıncı olarak günümüzde çocuk folklorunu araştırma konusunda ortak bilimsel sistem tarafı eksik kalmaktadır. Yani, pedagoji, etnografya, psikoloji, edebiyat, folklor bilimi ve diğer sosyal bilimlerde temel araştırma alanı olan çocuk oyunları bir sistemle, ortak konular birlikte tanımlanarak, incelenmesi gerekir. Bu amaçla bilimadamlarının bir araya gelmesi ve çocuk eserlerini inceleyen devlet destekli merkez kurulması verimli sonuçlar veren bir karar olurdu.

Yedinci olarak, Kazakistan bağımsızlığını ilan ettiği yıllardan beri çocuk oyunlarının sıfatı hayat akışına göre biraz değişikliğe uğradığı inkâr edilemez. Atalarımızdan miras olan çocuk oyunları bugünkü sosyo-ekonomik durumun iyileşmesi, modern teknolojilerin gelişmesi nedeniyle değişikliğe uğrayıp, çocukların gönlünün sanal oyunlara meylettiği doğrudur. Ayrıca son yirmi yılda ortaya çıkan yeni oyunları toplamak bölgelerde ekspedisyonlar düzenlemenin önemi ve gereği büyüktür.

Sonuç

Çocuk folklorunun bir alanı olan oyun folklorunun ayrı olarak araştırılmaya başlanması çok olmasa da, türleri, kendine has özellikleri oluşmaktadır. Ama disiplinler arası bilimlerin temel araştırma alanı olan çocuk oyunlarını araştırmada ortak bir sistemin olmaması net sınıflandırma yapmayı zorlaştırmaktadır. Araştırma süresince çocuklardan toplanan folklor eserlerinin redaksiyonu bilimadamlarının somut sonuçlar çıkarmalarını zorlaştırmaktadır. Ayrıca bilişim teknolojilerinin etkisiyle günümüzün çocuk oyunları değişikliğe uğradığı için oyun folkloru türlerini yenilemek güncel meseledir. Yeni çağın gereği olarak ortaya çıkan yeni türler ile sanal oyun özellikleri ve bunların çocuk psikolojisine etkisi de dikkate alınmalıdır. Çocuk oyunları ile kültürel değer yargılarını öğretebilir ve gelecek kuşaklara aktarabiliriz. Çocuk oyunlarının bağlamda araştırılması ve elde edilen verilerin günümüz çocuk yapısına göre yeniden işlenmesi gerekmektedir. Medyanın gücü günümüzde çocuklar üzerinde oldukça etkilidir. Bu etkiyi çocuk oyunları ile destekler ve çizgi filmlere yansıtarsak değerler öğretimini de yapmış oluruz. Gelecek neslin çocuk oyunlarından giderek uzaklaşmasını engellemek için ilgi çekici oyunları medya veya eğitim kurumlarında etkili olarak işlemeliyiz. Çocuk oyunları toplumsal ilerleme ve gelişmenin de önemli bir parçası olduğundan oyun konusunda disiplinler arası çalışmalar yaparak oyunları çocuklarımızın hayatına daha fazla sokmalıyız. Kazak çocuk oyunlarının felsefik yönlerinin de yeniden incelenmesi ve günümüz düşünce dünyasına göre uyarlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- Babalar Sözi: Jüztomdıq, Balalar folklorı.* (2011). Cilt, 72. Astana: Foliyant.
- Çeredniykova M . P . (2002). *Golosdetstva Iyz dalney daliy.* Moskva: Labiyriynt.
- Kunanbayulı, Abay. (2020). *Abay Şığarmalarının Tolık Jıynağı, II. Tom.* Almatı: Yazuvşı.
- Matijanov K . (2008). *Ruwhaniy Uwız: Qazaq balalar folklorı.* Almatı: Ana Tili.
- Pokrovskiy E . A . (1994) *Detskiyeiygri, Preymuwşçestvennoruwsskiye.* Moskva: Prosveşçeniye.
- Sağındıqov E . (1991). *Qazaqtñ ulltıq oyındarı.* Almatı: (Rauwan).
- Teylor E . B . (1989). *Pervobıtınayakuwltuwra.* M. Prosveşçeniye.
- Qazaq balalar ädebiyetiniñ hrestomatiyyası.* (1989). Almatı: Mektep.